

Waak voor de energiegrillen van het Kremlin

www.nrc.nl
augustus 15de, 2017

Na de Russische annexatie van de Krim en de agressie in Oost-Oekraïne stelde de Europese Unie zich het doel om de afhankelijkheid van Russische energie te verminderen. De ontwikkeling van de gaspijpleiding Nord Stream 2 - tussen Sint-Petersburg en Duitsland via de Oostzee - gaat hier lijnrecht tegen in.

Vanwege de Russische inmenging in de presidentsverkiezingen van 2016 stemde het Amerikaanse Congres met overweldigende meerderheid voor nieuwe sancties tegen Rusland. Trump kan de nieuwe sancties niet verzachten of intrekken zonder toestemming van het Congres. Aangezien de sanctiewet ingaat tegen Trumps ambitie om de relatie met Poetin te verbeteren, komt deze neer op een motie van wantrouwen tegen zijn Ruslandbeleid. Toch ondertekende Trump de sanctiewet, zij het onder protest.

Ook de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Sigmar Gabriel, de Oostenrijkse kanselier Christian Kern en voorzitter van de Europese Commissie Juncker lieten voorafgaand aan de stemming in het Congres hun ongenoegen blijken. Aanvankelijk wilde het Congres namelijk ook Europese bedrijven - zoals BASF, Shell en Engie - beboeten als zij blijven samenwerken met Gazprom aan Nord Stream 2. Maar toen Europa dreigde met tegenmaatregelen besloot het Congres op dit punt de wet zodanig te herzien dat hiervan alleen sprake kan zijn na overleg met bondgenoten. Blijkbaar heeft het Europese bedrijfsleven nog genoeg invloed om ervoor te zorgen dat van het beoogde energiebeleid weinig terecht komt.

Europa zal in hoge mate zijn overgeleverd aan de grillen van het Kremlin

Dankzij Nord Stream 2 zal het marktaandeel van Gazprom op de Europese gasmarkt verder stijgen, op de Duitse gasmarkt zelfs tot boven de 50 procent. Met als gevolg dat Europa in hoge mate zal zijn overgeleverd aan de grillen van het Kremlin, dat de energielevering aan andere landen bij uitstek beschouwt als geopolitiek machtsinstrument.

De nieuwe pijpleiding stelt de Russen ook in staat om de gaslevering aan Oekraïne te kunnen afsluiten zonder dat dit gevolgen heeft voor de Duitse gasvoorziening. Moskou kan daarmee de politieke druk op Kiev verhogen. Daarnaast vergroten de versterkte energiebanden tussen EU-landen en de Russische markt ook de kans op Europese verdeeldheid: tussen landen die zich zorgen maken over de Russische macht en landen die goedkope energie en samenwerking met Rusland belangrijker vinden.

Het valt moeilijk te begrijpen dat Europese lidstaten, die plotseling wel willen voldoen aan de NAVO-norm om 2 procent van hun bruto binnenlands product aan defensie te besteden, op zo'n strategisch gebied als het energiebeleid zoveel terrein prijsgeven aan het Kremlin. En dat terwijl Rusland inbreuk blijft maken op de territoriale soevereiniteit van Oekraïne en Georgië, waarvan het stilletjes meer gebied annexeert.

America first kan niet Europa last betekenen

Bovendien trekken de Russen intussen een ongekend grote aanvalsmacht samen voor een oefening onder de naam Zapad (Russisch voor 'West') bij de Poolse en Litouwse grens. Een exercitie die volgens Amerikaanse topmilitairen een voorwendsel kan zijn om meer Russische troepen permanent in Wit-Rusland te stationeren en ook dit land verder te onderwerpen. Dan hebben we het nog niet eens over de Russische cyberoorlog tegen westerse democratieën, de verspreiding van desinformatie en steun aan Europese extreemrechtse partijen.

„*America first* kan niet Europa *last* betekenen”, zo reageerde Juncker op de oorspronkelijke plannen van het Amerikaanse Congres. Gabriel en Kern verweten het Congres slechts uit te zijn op de export van Amerikaanse olie en gas, waarmee zij dus volledig voorbijgaan aan de geopolitieke dimensie van het Nord Stream-project. Europa is immers beter af met energie van een land dat ondanks Trump nog steeds een NAVO-partner is, in plaats van uit een land dat niet alleen structureel maling heeft aan het internationale recht maar ook aan de in de eigen grondwet verankerde vrijheden.

Helaas doen Europese veiligheidsbelangen en mensenrechten evenmin ter zake voor werkgeversorganisatie VNO-NCW, die zich slechts zorgen maakt over de particuliere bedrijfsbelangen van Shell. Blijkbaar heeft men weinig geleerd van de brute behandeling die Shell onderging bij het Siberische Sachalinproject, want het ging gewoon weer in zee met het Kremlin.